

Nr 83.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till barnmorskeläroanstalterna jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 88 och 89, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1949/50 beräkna dels till Barnmorskeläroanstalterna: Avlöningar ett förslagsanslag av 150 000 kronor, dels ock till Barnmorskeläroanstalterna: Omkostnader ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 75, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 25 februari 1949, föreslagit riksdagen att dels besluta, att i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalterna skola upptagas två befattningar som föreståndare i lönegrad Ca 23 och två befattningar som instruktionsbarnmorska i lönegrad Ca 19, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för anstalterna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50, dels ock för nämnda budgetår under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa till Barnmorskeläroanstalterna: Avlöningar 161 400 kronor och till Barnmorskeläroanstalterna: Omkostnader 141 500 kronor.

1:o) **Barnmorskeläroanstalterna: Avlöningar.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 133 700 kronor. Vidare ha till Repetitionskurser för barnmorskor anvisats 7 000 kronor.

1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen har i ett den 31 december 1947 dagtecknat betänkande angående utbildning av sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonal behandlat bl. a. frågan om barnmorskeutbildningen. I sin i propositionen närmare återgivna petitaframställning för budgetåret 1949/50 har medicinalstyrelsen med utgångspunkt härifrån framlagt förslag i fråga om barnmorskeutbildningens ordnande.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om kursverksamhetens omfattning och utformning innebär, att kurserna för blivande barnmorskor under nästa budgetår bibehållas vid sitt nuvarande antal, varigenom två nya kurser skulle påbörjas vid vardera av de två barnmorskeläroanstalterna. Med hänsyn till behovet av nyrekrytering beräknas den nuvarande kursverksamheten behöva upprätthållas under ett antal år framåt.

Medicinalstyrelsen har utgått från att barnmorskeläroanstalten i Stockholm skall — i likhet med vad i allmänhet varit fallet under senare år — mottaga endast elever med två års utbildning i sjuksköterskeskola. Barnmorskeutbildningen för dessa elever, som vid hittillsvarande kurser av detta slag uppgått till 18 månader, har ansetts böra tills vidare omfatta 17 månader. Styrelsen har i detta sammanhang hänvisat till det av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen framlagda och av styrelsen tillstyrkta förslaget, att all barnmorskeutbildning i framtiden skall bygga på sjuksköterskeskolans grund. Beträffande barnmorskeläroanstalten i Göteborg har styrelsen, i likhet med kommittén, förutsatt att utbildningen övergångsvis bör liksom nu avse elever utan föregående sjukvårdsutbildning och omfatta en tid av två år.

Departementschefen är icke beredd att nu taga principiell ståndpunkt till förslaget om att generellt utforma barnmorskeutbildningen som en påbyggnad av tvåårig utbildning i sjuksköterskeskola men har i och för sig intet att erinra mot att liksom hittills sådan utbildning av sjuksköterskebarnmorskor försöksvis bedrivs vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm. Svårigheter ha emellertid förelegat att erhålla tillräckligt antal sökande till sådana kurser, vilket medfört att kapaciteten vid anstalten i Stockholm icke kunnat helt utnyttjas. Som en förutsättning för fortsatt anordnande av kurser av detta slag anses därför böra gälla, att deltagarantalet icke i avsevärd mån understiger det fastställda maximiantalet. Tillräckliga skäl att såsom medicinalstyrelsen ifrågasatt sänka sistnämnda antal från 36 till 30 anses i nuvarande läge icke föreligga.

Medicinalstyrelsens förslag att i kurserna för blivande barnmorskor öka undervisningen i social mödravård, vilket anses kunna ske inom ramen av den nuvarande kurstiden, har biträtts av departementschefen. De utbildade barnmorskorna skulle härigenom, efter förvärvad praktisk erfarenhet, erhålla behörighet för heltidsanställning på mödravårdscentral utan att genomgå särskild kurs för ändamålet. Vidare föreslås att under nästa budgetår en särskild kurs i social mödravård för i tjänst varande barnmorskor anordnas vid läroanstalten i Stockholm.

Tillräckliga skäl ha däremot icke ansetts föreligga för att förlänga repetitionskurserna för barnmorskor, av vilka årligen två skola anordnas vid vardera anstalten, från f. n. 14 dagar till en månad för att även i dessa kurser bereda utrymme för undervisning i social mödravård.

I fråga om personalorganisationen vid barnmorskeläroanstalterna föreslås bl. a. att tillfälliga barnmorskelärare och barnavårdslärare, som f. n. uppbära för månad resp. år beräknade arvoden, med ingången av nästa budgetår skola avlönas med visst belopp per lektion eller föreläsningstimme. Härigenom vinnes överensstämmelse med den ordning som gäller vid statens sjuksköterskeskola. De vid denna skola gällande grunderna för ersättnings storlek föreslås skola tillämpas även

vid barnmorskeläroanstalterna. Detta innebär bl. a. att, såvitt gäller lärare med läkarkompetens eller eljest högre utbildning, arvode skall utgå med 30 kronor för enstaka föreläsningstimme och 25 kronor, då fråga är om en serie föreläsningar. Till övriga tillfälliga lärare skall utgå något lägre timersättning.

Vid båda anstalterna föreslås överbarnmorskan och instruktionsbarnmorskan skola erhålla ordinarie anställning med placering i lönegraderna Ca 23 resp. Ca 19. Bidrag från Göteborgs stad till ifrågavarande befattningshavares avlöning anses icke för framtiden vara att påräkna. Vad beträffar de extra instruktionsbarnmorskorna, vilka f. n. äro arvodesanställda, är departementschefen i avvaktan på erfarenhet rörande behovet av sådan personal icke beredd tillstyrka några förändrade anställningsförhållanden.

I likhet med medicinalstyrelsen utgår departementschefen från att i barnmorskepersonalens åligganden framdeles skall ingå att utan särskild ersättning meddela undervisning i repetitionskurser och kurs i social mödravård.

Medicinalstyrelsen har vidare upptagit frågan om inrättande av särskilda styrelser för barnmorskeläroanstalterna samt erinrat om att förslag härom väckts senast av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen. Departementschefen har i denna fråga framhållit, att dessa anstalter stå under överinseende av medicinalstyrelsen, som även handhar till anstalterna anslagna penningmedel. Såsom ledare och ansvariga för undervisningen finnas dessutom, över de nuvarande överbarnmorskorna, av staten heltidsavlönade överlärare. Att under sådana förhållanden tillskapa styrelser för anstalterna anses innebära en viss fara för överorganisation. Även om tillkomsten av särskilda styrelser måhända skulle innebära vissa fördelar, anser sig departementschefen därför icke kunna biträda detta förslag.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet under barnmorskeläroanstalternas avlöningsanslag innebär en uppräknig av det sammanlagda medelsbehovet för stockholmsanstalten med 6 300 kronor och för göteborgsanstalten med 21 400 kronor.

Utskottet har i samband med Kungl. Maj:ts förslag till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Osvald* (I: 245) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer* och fröken *Vinge* (II: 311), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandling av proposition nr 75 angående anslag till barnmorskeläroanstalterna måtte besluta följande ändringar, nämligen dels att speciella styrelser enligt medicinalstyrelsens förslag inrättas för båda barnmorskeläroanstalterna, dels att en arvodestjänst vid vardera anstalten omändras till en tjänst som instruktionsbarnmorska i Ce 19, vilket innebär en merkostnad

på sammanlagt 2 592 kronor, dels ock att en av de fyra repetitionskurserna utökas att omfatta även social mödravård enligt i motionerna framlagt förslag innebärande en merkostnad av 2 650 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sin hemställen, hänvisas till motionen.

Utskottet. I fråga om omfattningen och utformningen av kursverksamheten vid barnmorskeläroanstalterna kan utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet finner det i hög grad tveksamt, huruvida man i det nu rådande läget med brist på arbetskraft och svårigheter att rekrytera personal inom ifrågavarande område bör eftersträva en sådan skärpning av utbildningskraven, som skulle bli följden av att barnmorskeutbildningen generellt utformades som en påbyggnad av två-årig utbildning i sjuksköterskeskola. Ehuru utskottet icke vill motsätta sig, att sådan utbildning försöksvis fortsättes vid stockholmsanstalten, vill utskottet i likhet med departementschefen framhålla, att svårigheterna att erhålla elever med sådan utbildning icke böra få leda till att anstaltens kapacitet icke kommer till fullt utnyttjande.

I motionerna I: 245 och II: 311 har bl. a. föreslagits, att en av de fyra repetitionskurserna för barnmorskor skulle utökas att omfatta även social mödravård, vilket skulle medföra en merkostnad av 2 650 kronor. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att enligt Kungl. Maj:ts förslag en särskild kurs i social mödravård för i tjänst varande barnmorskor avses skola under nästa budgetår anordnas vid läroanstalten i Stockholm. I avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande kursverksamheten är utskottet icke berett tillstyrka någon utökning av repetitionskurserna i syfte att jämväl i dessa kurser bereda utrymme för undervisning i social mödravård.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag beträffande personalorganisationen vid barnmorskeläroanstalterna. Då klarhet ännu icke föreligger rörande det stadigvarande behovet av barnmorskepersonal och densammas arbetsuppgifter vid läroanstalterna, anser sig utskottet däremot icke kunna biträda motionärernas förslag om inrättande vid envar av anstalterna av en befattning som instruktionsbarnmorska i lönegraden Ce 19 i utbyte mot en arvodestjänst.

Vad vidare beträffar det av medicinalstyrelsen framförda förslaget om inrättande av särskilda styrelser för barnmorskeläroanstalterna vill utskottet i likhet med departementschefen betona faran för att detta skulle leda till överorganisation. Utskottet har icke blivit övertygat om behovet av sådana styrelser och anser sig i varje fall icke kunna förorda, att sådana inrättas, innan närmare erfarenheter vunnits rörande den nu föreslagna organisationen. Även på denna punkt ser sig utskottet sålunda böra avstyrka motionärernas yrkande.

Under åberopande av det anförda får utskottet, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 245 och II: 311

a) besluta, att i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalterna skola upptagas två befattningar som föreståndare i lönegrad Ca 23 och två befattningar som instruktionsbarnmorska i lönegrad Ca 19;

b) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalterna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50:

Avlöningsstat.

A. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	46 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	»	14 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	13 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	5 500
<hr/>		
Summa förslagsanslag		kronor 79 300

B. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	44 000
2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	»	17 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	15 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	5 200
<hr/>		
Summa förslagsanslag		kronor 82 100;

c) till *Barnmorskeläroanstalterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 161 400 kronor.

2:o) **Barnmorskeläroanstalterna: Omkostnader.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 131 500 kronor.

Nya avtal med städerna Stockholm och Göteborg angående upplåtelse av lokaler för resp. barnmorskeläroanstalter m. m. — gällande avtal utlöpa under innevarande år — ha ännu icke ingivits till Kungl. Maj:t för godkännande. Vid sådant förhållande har medelsberäkningen, i den mån denna påverkas av avtalens innehåll, tills vidare ansetts böra ske med utgångs-

punkt från gällande avtal. Anslagsposterna till expenser ha nedsatts med 1 200 kronor för anstalten i Stockholm och 1 000 kronor för anstalten i Göteborg.

Under anslagsposterna till övriga utgifter ha nya delposter uppförts till sjukvård m. m. åt elever samt till stipendier åt barnmorskor i repetitionskurs och social mödravårdskurs. Beträffande förstnämnda delpost erinras om att Kungl. Maj:t den 10 december 1948 på framställning av medicinalstyrelsen medgivit, att från anslagsposterna till övriga utgifter finge under tiden 1 januari—30 juni 1949 bestridas kostnader för dels hälsokontroll av såväl provelever som antagna elever vid barnmorskeläroanstalterna, dels ock sjukvård åt antagna elever vid samma anstalter, allt i enlighet med av medicinalstyrelsen i framställningen föreslagna grunder, dock med iakttagande av att läkararvodena för ifrågavarande tid ej finge överstiga 500 kronor vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm och 600 kronor vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg. I avvaktan på vad vid avtalsförhandlingarna kan bli bestämt angående elevernas förmåner vid sjukdom beräknas medelsbehovet under ifrågavarande delpost till 1 000 kronor för anstalten i Stockholm och 1 200 kronor för anstalten i Göteborg. Delposterna till stipendier åt barnmorskor i repetitionskurs och social mödravårdskurs ha upptagits till 7 000 kronor för stockholmsanstalten och 3 000 kronor för göteborgsanstalten.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Barnmorskeläroanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 141 500 kronor.

Stockholm den 22 april 1949.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: se under utlåtandet nr 82.
